

TASKFORCE

NALEVING LEEFTIJDGRENNS TABAK

SAMENVATTING RAPPORT NOVEMBER 2017

WAVE 7

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Resultaten Wave 7	4
2.1	Naleving leeftijdsgrens met 17-jarigen	4
2.2	Naleving vergewisplicht met 18- en 19-jarigen	5
3	Conclusies	6

1 Inleiding

Op 1 januari 2014 is de wettelijke leeftijdsgrens voor tabaksverkoop verhoogd naar 18 jaar. Uit verschillende onderzoeken is naar voren gekomen dat de naleving van de leeftijdsgrens nog niet overal volledig plaats vindt. Teneinde een structurele verbetering van de naleving van de leeftijdsgrens bij tabaksverkoop te bewerkstelligen, hebben de brancheorganisaties NSO, BETA, BOVAG, VNPI en TZN – met (financiële) ondersteuning van de tabaksfabrikanten – de Taskforce Naleving Leeftijdsgrens Tabak (TNLT) opgericht.

Alhoewel TNLT eerst een uitgebreidere doelstelling had, zijn de activiteiten in de praktijk sterk geconcentreerd rondom de verbetering van de naleving binnen de kanalen van tabak- & gemakzaken en benzinestations. Andere benaderde kanalen en/of commerciële organisaties hebben zich uiteindelijk niet bij het initiatief van de Taskforce aan willen sluiten. Andere branches hebben zelf een duidelijke aanpak ontwikkeld, zoals de supermarkten en de automatenexploitanten. Steekproefsgewijs zijn er wel zo'n 1.650 controles uitgevoerd bij drogisten, avondwinkels, snackbars en op treinstations. Het betreft hier alleen controles op de naleving van de vergewisplicht en er vond geen terugkoppeling van de resultaten naar het individuele verkooppunt plaats.

De kern van de TNLT-activiteiten wordt gevormd door het laten verrichten van een zeer groot aantal controles binnen de tabak- & gemakzaken en de benzinestations. Verder ondersteunt TNLT deze branches met het verstrekken van informatie, coördineren van activiteiten en ontwikkelen en produceren van ondersteunende winkelmaterialen.

De belangrijkste feiten over onderzoeken op een rijtje.

- De tabak- & gemakzaken en de benzinestations zijn vanaf november 2015 tot en met februari 2017 gecontroleerd op naleving van de **vergewisplicht** (je ervan vergewissen dat iemand minimaal 18 jaar is) door 18- en 19-jarigen (12.778 bezoeken) en de naleving van de **leeftijdsgrens** door 17-jarigen (5.720 bezoeken). Daarnaast zijn er ook 1.651 controles op de naleving van de vergewisplicht steekproefsgewijs verricht binnen andere kanalen (drogisten, treinstations, snackbars en avondwinkels).
- De brancheorganisaties voor tabak- & gemakzaken en voor benzinestations hebben in dezelfde periode voor een snelle terugkoppeling van de resultaten aan het individuele verkooppunt gezorgd. Hierdoor werden ondernemers direct geconfronteerd met de status van de naleving in zijn/haar winkel.
- Inmiddels zijn alle tabak- & gemakzaken en benzinestations één à twee keer gecontroleerd op naleving van de leeftijdsgrens en drie tot vier keer op de naleving van de vergewisplicht. Hoewel de naleving van zowel de vergewisplicht als de leeftijdsgrens nog verder kan worden verbeterd, is na bijna twee jaar wel te concluderen dat de naleving structureel is verbeterd.

2 Resultaten Wave 7

In deze zevende Wave - de tweede van 2017 en uitgevoerd in de maanden september en oktober – is alleen met 17-jarige mysteryshoppers gewerkt. In Wave 7 zijn in totaal 706 verkooppunten van tabak bezocht. 321 hiervan waren tabak- & gemakzaken en 385 benzinestations. In de onderstaande tabellen worden bij de naleving leeftijdsgrens ook de cijfers van Bureau Nuchter toegevoegd.

2.1 Naleving leeftijdsgrens met 17-jarigen

tabel 1 Resultaten tabak- & gemakzaken naleving leeftijdsgrens 17-jarigen, Bureau Nuchter en TNLT

Resultaten tabak- & gemakzaken	Nuchter voorjaar 2015	TNLT Wave 2 jan/mrt 2016	Nuchter voorjaar 2016	TNLT Wave 3 apr/mei 2016	TNLT Wave 4 jun/jul 2016	TNLT Wave 5 aug/okt 2016	TNLT Wave 6 jan/feb 2017	TNLT Wave 7 sep/okt 2017
Controle leeftijd - niet verkocht	36,3%	56,6%	56,7%	72,2%	68,1%	66,0%	60,4%	71,3%
Controle leeftijd - wel verkocht	20,1%	21,3%	22,9%	16,0%	14,0%	13,5%	20,2%	10,9%
Geen controle - wel verkocht	43,6%	22,1%	20,4%	11,8%	17,9%	20,5%	19,4%	17,8%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Omvang steekproef	204	452	201	449	451	421	604	321

(Bronnen: TNLT en bureau Nuchter)

tabel 2 Resultaten benzinestations naleving leeftijdsgrens 17-jarigen, Bureau Nuchter en TNLT

Resultaten benzinestations	Nuchter voorjaar 2015	TNLT Wave 2 jan/mrt 2016	Nuchter voorjaar 2016	TNLT Wave 3 apr/mei 2016	TNLT Wave 4 jun/jul 2016	TNLT Wave 5 aug/okt 2016	TNLT Wave 6 jan/feb 2017	TNLT Wave 7 sep/okt 2017
Controle leeftijd - niet verkocht	17,8%	51,9%	52,9%	61,7%	62,6%	62,7%	56,6%	58,2%
Controle leeftijd - wel verkocht	11,9%	25,4%	25,9%	21,5%	16,7%	16,0%	21,3%	12,2%
Geen controle - wel verkocht	70,3%	22,7%	21,2%	16,8%	20,7%	21,3%	22,1%	29,6%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Omvang steekproef	101	484	104	507	526	464	656	385

(Bronnen: TNLT en bureau Nuchter)

2.2 Naleving vergewisplicht met 18- en 19-jarigen

In Wave 7 zijn er geen 18- en 19-jarigen mystershoppers ingezet. Om deze reden zijn er voor Wave 7 dan ook geen nieuwe cijfers beschikbaar van de vergewisplicht. De naleving van de vergewisplicht ligt over alle voorgaande waves gemeten voor tabak- & gemakzaken en benzinestations tussen de 63,2% en de 71,8%.

Voor een gedetailleerd overzicht van de naleving van de vergewisplicht zoals onderzocht in de TNLT-waves 1 tot en met 6 zie tabel 3 van het TNLT-rapport: "Samenvatting rapport Juni 2017 Wave 6". Dit rapport kunt u inzien/downloaden via www.tnlt.nl.

3 Conclusies

Ten opzichte van Wave 6 (jan – feb 2017) laat Wave 7 een stijging zien in de naleving van de leeftijdsgrens. Bij de tabak- & gemakzaken is deze met een stijging van 60,4% in Wave 6 naar 71,3% in Wave 7 het sterkst. Bij de benzinestations steeg de naleving van de leeftijdsgrens van 56,6% in Wave 6 naar 58,2% in Wave 7.

Voor zowel tabak- & gemakzaken als benzinestations geldt dat de naleving van de leeftijdsgrens sinds het ijkpunt van de Bureau Nuchter meting in het voorjaar van 2015 spectaculair is gestegen. Bij Tabak- & gemakzaken steeg het nalevingspercentage in de periode van 36,3% naar 71,3%. De benzinestations laten een nalevingsverbetering van 17,8% naar 58,2% zien.

Opvallend in Wave 7 is de sterke daling van het percentage “ID gevraagd en WEL verkocht”, zowel binnen tabak- & gemakzaken als benzinestations. De branches, commerciële organisaties en ondernemers binnen tabak- & gemakzaken en benzinestations hebben hieraan in de afgelopen periode veel aandacht besteed. Ook zijn er met behulp van TNLT nieuwe hulpmiddelen ontwikkeld en verspreid. Deze extra inspanningen hebben dus het gewenste effect gehad.

Binnen benzinestations is een aantal tendensen waar te nemen. Positief is dat de categorie Clusters - dit zijn zelfstandige ondernemingen met meerdere benzinestations, niet behorende tot de oliemaatschappijen - weer beter zijn gaan presteren. Met een nalevingspercentage van 69,3% zijn zij duidelijk koploper binnen de benzinestations. Een zorgelijke ontwikkeling is wel dat binnen benzinestations het percentage “Geen ID gevraagd en verkocht” in Wave 7 aanmerkelijk hoger lag dan in de voorgaande waves. Ook het feit dat binnen benzinestations de categorie Oliemaatschappijen het minst blijft presteren en ook – als enige categorie – er in Wave 7 op achteruit is gegaan, is reden tot extra aandacht van de sector.

De resultaten van alle TNLT-waves samen laten zien dat verbetering van de naleving van zowel de leeftijdsgrens als de vergewisplicht een zaak van de lange adem is. Het gaat immers om een gedragsverandering bij zowel winkeliers en hun personeel als consumenten.

Ondanks de verbeterde resultaten van Wave 7 blijft het daarom belangrijk dat zowel de tabak- & gemakzaken als de benzinestations, geholpen door de commerciële organisaties en de brancheorganisaties, zich blijven concentreren op het goed naleven van zowel de leeftijdsgrens als ook de vergewisplicht.